

עת"א 17260/08/21 - שמואל אטיאס (אסיר), מטעם הסניגוריה הציבורית נגד שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

עת"א 17260-08-21 אטיאס(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים
בפני כב' השופט אהרון משניות
העותרים
שמואל אטיאס (אסיר) באמצעות ב"כ עו"ד מיה רוזנפלד
ועו"ד לילי פטישי מטעם הסניגוריה הציבורית
נגד
המשיבים
1. שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים 2. מדינת
ישראל
באמצעות ב"כ עו"ד ניר אשכנזי

3. המרכז לגביית קנסות

באמצעות ב"כ עו"ד זוהר בר-אל מפמ"ד אזרחי

פסק דין

בעתירה זו, ניתנה החלטת ביניים ביום 14.3.22, אשר בה נקבע כי בית משפט זה אינו מוסמך לדון בהליך זה של עתירת אסיר, בטענות של העותר נגד החלטות של המרכז לגביית קנסות. באותה החלטה, ציינתי כי **"נותר ספק בעיניי אם די בקצבה חודשית של 110 ₪, כדי להבטיח תנאי מחיה בסיסיים לאסירים שחשבון הקנטינה שלהם עוקל"**, ובעניין זה בלבד, הוריתי לצדדים להגיש טיעון משלים בכתב, ואף קיימתי דיון השלמה שבו אפשרתי לב"כ הצדדים להשלים טיעוניהם בעל-פה, ועתה בא מועד למתן פסק דין בעתירה.

בקצירת האומר אציין כי ב"כ העותר טענו בטיעון המשלים שהגישו ביום 29.3.22, כי קיום צרכיו הראשוניים והבסיסיים ביותר של העותר מחייב סכום חודשי של 1,000 ₪ לפחות, וכי **"סכום זה הוא המינימום הנדרש לעותר, בגילו ובנסיבותיו, לקיום בכבוד ולשמירה על צלם אנוש בתנאי הכליאה"**. ב"כ העותר טענו עוד כי על אף עיגון זכותם של אסירים לתנאי מחיה הולמים, לא נקבעו בחקיקה או בנהלי שב"ס כללים באשר לציוד שעליו לספק באופן חד פעמי או באופן שוטף למי למוחזקים במשמורתו. יתירה מכך, לטענת ב"כ העותר **"הלכה למעשה, אין כל מחלוקת כי המשיב אינו מספק ציוד או מוצרים בסיסיים הנדרשים לחיי היום-יום ועל האסירים לרכוש אלה בעצמם"**.

לעומת זאת, ב"כ המשיב 1 (להלן גם: המשיב או שב"ס) טען בטיעון המשלים מטעמו שהוגש ביום 17.5.22, כי המשיב מחויב על פי דין לספק לכל אסיר את כל הדרוש כדי להתקיים בתנאי מחיה בסיסיים במהלך כל שהותו בבית הסוהר, וכי **"בניגוד מוחלט לטענת העותר, מספק המשיב לעותר את כלל מוצרי הבסיס הנדרשים למחייתו בבית הסוהר, לרבות פרטי הציוד שפורטו בכתב העתירה"**. עוד טען ב"כ המשיב כי העותר מעולם לא פנה בבקשה מנהלית במהלך צו העיקול, בדבר חוסר בציוד בסיסי כלשהו, וכי באפשרותו להכניס ציוד נוסף, מעבר לציוד שמסופק לעותר על ידי המשיב, לרבות כרטיסי חיוג וסיגריות, באמצעות ביקורי משפחה שהעותר מקבל באופן סדיר מדי חודש בחודשו.

עמוד 1

להשלמת התמונה העובדתית אציין כי כבר בדיון הראשון שנערך בעתירה זו ביום 27.10.21, נתתי סעד ביניים והוריתי כי עד שתינתן החלטה אחרת, המשיב יותיר בחשבון הקנטינה של העותר מדי חודש סכום שמקביל לקצבת אסיר נזקק מהסכום שהוא מקבל ממשפחתו, כשסכום זה מוגן מעיקול.

מעיון בטיעוני שני הצדדים מתקבל הרושם כי נושא זה של צרכי מחיה בסיסיים שהמשיב 1 חייב לספק לכל מי שנמצא במשמורתו, אינו מוסדר כראוי בפקודות ובנהלי שב"ס. בפתח הדברים ראוי לציין ולהדגיש כי זה מכבר נקבע בפסיקת בית המשפט העליון כי הזכות החוקתית של כל אדם לכבוד, המעוגנת, ומוגנת, בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, כוללת גם את **"הזכות כי יובטח לאדם אותו מינימום של אמצעים חומריים שיאפשרו לו להתקיים בחברה שבה הוא חי"** כלשונו של הנשיא ברק בבג"ץ 366/03 **עמותת מחויבות לשלום ולצדק חברתי נ' שר האוצר** (פ"ד ס(3) 464, 482 (12.12.2005) ובהפניות שם), או בלשון אחרת שמובאת שם: **"הזכות לכבוד האדם וחירותו כוללת בחובה את הזכות למינימום של קיום אנושי"**.

אכן, כפי שציין ב"כ המשיב בטיעון המשלים שהגיש, החובה לספק לאסירים תנאי מחיה בסיסיים מעוגנת בחקיקה ראשית, בסעיף 11ב לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], תשל"ב - 1971, אשר הכותרת שלו היא **"תנאי כליאה הולמים"**, אולם מדובר בעקרונות שאת אופן ביצועם הלכה למעשה יש לפרט בחקיקת משנה מתאימה, בתקנות ובנהלים. בכל אופן, העותר מיוצג בעתירה זו ע"י הסניגוריה הציבורית, ולטענת באות כוחו המשיב אינו ממלא כראוי את החובה המוטלת עליו, לספק לכל אסיר תנאי מחיה בסיסיים. זאת, בשונה מטענת ב"כ המשיב כי המשיב ממלא את חובתו ומספק לעותר **"את כלל מוצרי הבסיס הנדרשים למחיתו בבית הסוהר"**.

הכרעה במחלוקת זו שבין הצדדים, צריכה להיעשות בהסתמך על תשתית עובדתית מקיפה, שאינה קיימת לעת הזאת בפני בית המשפט. יתירה מכך, ספק בעיניי אם המקום הנכון לערוך בירור מקיף ומעמיק בנושא זה, שעשויות להיות לו גם משמעויות רוחביות על כלל המערכת במישורים שונים, כולל אפשרות של משמעות תקציבית בהיקף לא מבוטל, הוא במסגרת הליך זה של עתירת אסיר בכלל, ובעתירה קונקרטית זו בפרט; ונראה לי כי המסגרת המתאימה לדון בעניין זה היא בעבודת מטה מקיפה, בהידברות עם הסניגוריה הציבורית, בלב פתוח ובנפש חפצה משני הצדדים, כדי לנסות להגיע לתוצאה מוסכמת שתאזן כראוי בין השיקולים השונים בנושא מורכב זה. במסגרת זו, יש לבחון גם אם אכן יש צורך בחקיקת משנה מתאימה שתפרט את אופן היישום, הלכה למעשה, של העקרונות שבסעיף 11ב הנ"ל.

כך או כך, עצם העובדה שבמקרים מתאימים המשיב מעניק לאסירים שאין להם הכנסה כלשהי קצבת אסיר נזקק, בהתאם לאמור בפקודת נציבות 04.38.00, מלמדת על כך שגם המשיב מכיר בצורך שיהיה לכל אסיר סכום מינימלי כלשהו, שבו יוכל להשתמש לצורך רכישת מוצרים כאלה ואחרים שנחוצים לו, לפי שיקול דעתו, בנוסף למוצרים שמסופקים ע"י שב"ס, לצורך קיום מינימלי בכבוד. הסכום של 110 ₪ שניתן כקצבת אסיר נזקק, נועד בדיוק למטרה זו, כפי שמשמע גם מפסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בעניינו של **דמקינר** (עת"א 61772-11-21 **דמקינר נ' שב"ס** (3.2.2022)), שפורט בהרחבה בהחלטת הביניים שניתנה על ידי בעתירה זו ביום 14.3.22, בעניין הפורום הנאות לדיון בעתירה. בין היתר נאמר שם בפס' 29 כי קצבת אסיר נזקק אמורה להספיק **"לרכישות בקנטינה הנחוצות לסיפוק צרכי הבסיסיים של העותר"**.

אכן, כאשר מדובר באסיר נזקק, שב"ס מספק לאסיר את אותה קצבה מינימלית של 110 ₪, ואילו כאשר מדובר באסיר שאינו עומד בכל התנאים הנדרשים לצורך הגדרה כאסיר נזקק, שב"ס פטור מלהעניק קצבה זו לאותו אסיר. עם זאת, העובדה ששב"ס פטור מלתת את הקצבה לאסיר כזה או אחר, אינה פוטרת את שב"ס מחובתו לספק לכל אסיר תנאי מחיה בסיסיים, וכפי שנקבע בעניין **דמקינר** הנ"ל **"חובת שב"ס לקיים את צו העיקול אינה פוטרת אותו מחובתו**

האחרת - לשמור על צלם האדם של אסיריו ועל כבודם כבני אנוש... חובתו זו עומדת בעינה גם ביחס לאסירים חייבים, ואין הוא רשאי לעמוד מנגד כאשר צרכיהם הבסיסיים נותרים ללא מענה..."

מה יעשה אפוא באסיר חייב שאינו עובד מסיבה כזו או אחרת, ואף אינו נכלל בהגדרה של אסיר נזקק? ככל הנראה מדובר בנושא שאינו מוסדר כראוי בנהלי שב"ס, כפי שצוין בעניין **דמקינר: "ייתכן שההסדר הקיים אינו מביא בחשבון את הקושי בפניו ניצבים אסירים שאינם עובדים, אשר נדרשים לספק את צרכיהם הבסיסיים מהכנסה זעומה אם בכלל, ומנגד מוטלת עליהם חובת תשלום חובם"**. ובכל זאת, נראה לי כי גם לאסיר כזה צריכה להישמר הזכות לרכוש מוצרים בסיסיים שנחוצים לו לטעמו לצורך קיום מינימלי בכבוד, בסכום המינימלי ששיעורו כקצבת אסיר נזקק, כפי שנקבע מעת לעת ע"י שב"ס.

נוכח כל האמור, באתי לכלל מסקנה כי יש להפוך את הסעד הזמני שניתן בעתירה זו לסעד קבוע, ולכן אני מורה למשיב להותיר בחשבון הקנטינה של העותר מדי חודש סכום שמקביל לקצבת אסיר נזקק מהסכום שהוא מקבל ממשפחתו, כשסכום זה מוגן מעיקול, ויוכל לשמש את העותר לרכישת מוצרים בקנטינה, שנחוצים לו לטעמו לקיום מינימלי בכבוד.

ככל שהעותר סבור כי על המשיב לספק לו מוצרים נוספים במסגרת חובתו לספק תנאי כליאה הולמים, באפשרותו לפנות בבקשה מתאימה למשיב, וחזקה על המשיב כי ישקול את הבקשה בכובד ראש, וייתן את המענה הראוי בנסיבות העניין.

בכל מקרה, באפשרותו של העותר להשתלב בתעסוקה במסגרות השונות שמוצעות ע"י המשיב, ובכך העותר ייצא נשכר פעמיים: פעם אחת בכך שיוכל להגדיל בצורה משמעותית את הכנסתו, בסכום שרובו הגדול מוגן מעיקול, ופעם שנייה בכך שיוכל להפוך את שהותו הממושכת במשמורת שב"ס למעניינת יותר ומועילה יותר, ובידו הדבר.

בשולי הדברים אני מוצא לנכון לשוב ולהבהיר כי עניינו של פסק דין זה בטענה כי שב"ס אינו ממלא את חובתו לספק תנאי כליאה הולמים לאסירים שבמשמורתו, ולכן ההליך הנכון לדון בכך הוא ההליך של עתירת אסיר בפני בית משפט זה, בהתאם לאמור בסעיף 62א לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], תשל"ב - 1971. זאת, בשונה מהסעד שהתבקש בעתירה כי בית המשפט יורה על ביטול צו העיקול, או יתערב בהחלטות של המרכז לגביית קנסות בעניינו של העותר (כעולה מסעיף 5.ב. במענה של העותר לתגובת המדינה מיום 14.2.22), עניין שאינו בסמכותו של בית משפט זה, כפי שפירטתי בהרחבה בהחלטת הביניים מיום 14.3.22.

ניתן היום, כ"ט תמוז תשפ"ב, 28 יולי 2022, בהעדר הצדדים.